

Pressemeddelelse

Forskningsstyrelsen

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Til:
Folketingets udvalg for Videnskab og Teknologi
Christiansborg

Danish Research Agency

Ministry of Science
Technology and Innovation

2. februar 2006

Forskningsstyrelsen

Artillerivej 88
2300 København S

Telefon 3544 6200
Telefax 3544 6201
E-post forsk@forsk.dk
Netsted www.forsk.dk
Cvr-nr. 1991 8440

Ref. Birgitte Ehrhardt
Telefon 3544 6356
Telefax 3544 6201
E-post be@forsk.dk

PRESSEMEDDELELSE

Forskning i Nord
- Danmark sætter fokus på arktisk forskning i 2006

Forskningsrådet for Natur og Univers (FNU) har afsluttet sin efterårsuddeling 2005. Af rådets samlede pulje på omkring 125 mio. kr. gik ca. 9,4 mio. kr. til 11 visionære projekter inden for initiativet *Forskning i Nord*.

Midlerne kommer fra den pulje på i alt 100 mio. kr., som Det Frie Forskningsråds bestyrelse i 2005 afsatte til satsningsområdet *Visionære områder*.

Det er ikke alle 10 mio. kr., der går til konkrete forskningsprojekter, en stor del bruges på logistik. Pengene fra FNU skal således bl.a. sikre, at der bliver etableret en videnskabelig platform på Station Nord. Platformen koordineres af en logistikchef fra Dansk Polarcenter, der kan bistå med og koordinere en række praktiske aktiviteter som leje af fly, transport af materiel mm.

Vedlagt til orientering en pressemeddelelse fra Forskningsrådet for Natur og Univers. Pressemeddelelsen er udsendt onsdag den 1. februar 2006.

Venlig hilsen

Birgitte Ehrhardt
Informationschef
Direkte tlf. 35 44 63 56
E-mail: be@forsk.dk
www.forsk.dk

Forskningsstyrelsen

Ministeriet for Videnskab
Teknologi og Udvikling

Forskning i Nord

- Danmark sætter fokus på arktisk forskning i 2006

Den barske natur i Nordøstgrønland betyder, at forskerne må bruge en stor del af budgettet på at nå frem til de steder, de skal undersøge. Nu tager Forskningsrådet for Natur og Univers initiativ til, at der bliver etableret en videnskabelig platform på Station Nord, der kan lette forskernes hverdag. Et vigtigt element bliver en logistikchef, der kan koordinere aktiviteterne.

Forskningsrådet for Natur og Univers (FNU) har afsluttet sin efterårsuddeling 2005. Af rådets samlede pulje på omkring 125 mio. kr. gik ca. 9,4 mio. kr. til 11 visionære projekter inden for initiativet *Forskning i Nord*.

Midlerne kommer fra den pulje på i alt 100 mio. kr., som Det Frie Forskningsråds bestyrelse i 2005 afsatte til satsningsområdet *Visionære områder*.

11 nye visionære bevillinger

De 11 nye bevillinger skal give os ny viden om så forskelligartede emner som:

- Hvorfor indlandsisen smelter så hurtigt, som det er tilfældet i disse år?
- Klimaets påvirkning af livet i en række søer nord for Thule, og
- Hvordan voldsom vulkansk aktivitet påvirker Jorden?

Ekstrem natur stiller store krav til forskerne

Alle 10 mio. kr. går ikke til konkrete forskningsprojekter, en stor del skal bruges på logistik:

- Den barske natur i Nordøstgrønland betyder, at forskerne må bruge meget af budgettet på leje af fly eller helikoptere eller transport af materiel og brændstof mm. Derfor besluttede vi, at der var behov for et konkret initiativ, der kan lette forskernes hverdag, fortæller FNU's formand, professor Lars Stemmerik. Han er selv en erfaren polarforsker og ved derfor af egen erfaring, at mange forskere har et stort behov for at få hjælp med en række praktiske foranstaltninger.

Pengene fra FNU skal sikre, at der bliver etableret en videnskabelig platform på Station Nord. Platformen koordineres af en logistikchef fra Dansk Polarcenter, der kan bistå med og koordinere en række vigtige praktiske aktiviteter som leje af fly, transport af materiel mm.

Snart er det Internationalt Polarår

Initiativet skal også ses som en optakt til det Internationale Polarår, der løber af stablen i 2007-09 og skal sætte fokus på polarforskning ved begge poler.

- Danmark har en fornem tradition for at være med fremme i forreste række, når det gælder arktisk forskning. Den position skulle vi gerne fastholde. Ikke mindst her på tærsklen til Det Internationale Polarår, fastslår Lars Stemmerik.

Polaråret begynder formelt først i 2007, men allerede fra og med sommeren 2006 regner FNU med, at Polaråret vil tiltrække et stort antal udenlandske forskere.

Danish Research Agency

Ministry of Science
Technology and Innovation

Forskningsrådet for Natur og
Univers (FNU)

2. februar 2006

Forskningsstyrelsen

Artillerivej 88
2300 København S

Telefon 3544 6200
Telefax 3544 6201
E-post forsk@forsk.dk
Netsted www.forsk.dk
Cvr-nr. 1991 8440

Ref. Birgitte Ehrhardt
Telefon 3544 6356
Telefax 3544 6201
E-post be@forsk.dk

Det er især forskningsområder som klima og global opvarmning samt geologiske og biologiske forhold, der får internationale forskere til at søge mod Grønland.

Yderligere oplysninger om FNU's uddeling hos:

FNU's formand, Lars Stemmerik, telefon: 38 14 27 28, mobiltelefon: 23 65 08 52 eller e-mail: ls@geus.dk

Chefkonsulent Lise Walsted Kristiansen, Forskningsstyrelsen, telefon: 35 44 63 80 eller e-mail: lwk@forsk.dk

11 visionære projekter modtager tilsammen 9,4 mio. kr.

Forskningsrådet for Natur og Univers uddelte som nævnt i alt 9,4 mio. kr. til 11 projekter inden for initiativet *Forskning i Nord*. Her fortæller vi lidt om tre af de spændende projekter, der tilsammen fik ca. 2,2 mio. kr. under initiativet:

1. Indlandsisen forsvinder måske hurtigere end hidtil antaget

Indlandsisen på Grønland er den store joker i jordens klimasystem. Allerede i dag svinder den grønlandske iskappe med mellem 30 og 100 kubikkilometer om året. Smelter den helt bort, vil havoverfladen stige med 7 meter overalt på kloden!

Forskerne har hidtil ment, at svindet i indlandsisen udelukkende skyldes den globale opvarmning. Men ny forskning i Nordvestgrønland tyder på, at forureningen af indlandsisen er stigende, og at denne forurening har en finger med i spillet. Hvis det viser sig at holde stik, er der risiko for, at iskappen vil smelte endnu hurtigere end hidtil antaget.

Forskningsrådet for Natur og Univers har derfor bevilget **503.227 kr.** til et forskningsprojekt, der skal undersøge forureningens påvirkning i Nordøstgrønland. Forskerne vil undersøge det såkaldte "sorte kulstof", som findes i isen i form af sodpartikler o.lign. Sort kulstof absorberer nemlig 50-200 gange mere solvarme end andre partikler. På isen fungerer de kulsorte partikler som solfangere, der forstærker afsmeltningen, måske oven i købet i en selvforstærkende proces.

Forskerne bag projektet vil indsamle og analysere prøver fra randen af iskappen i Nordøstgrønland. Desuden vil de undersøge, hvordan indholdet af sorte kulstofpartikler påvirker isens solreflektion og afsmeltning.

Yderligere oplysninger om projektet, der har titlen: "The effect of black carbon on the darkening and melting of the ice sheet margin in Greenland": Seniorforsker, ph.d. Carl Egede Bøggild, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelser, telefon: +47 79 02 33 84, e-mail: ceb@geus.dk

2. Klimaets påvirkning af dyre- og plantelivet

De senere års globale opvarmning kan få alvorlige følger for både dyr og planter. Ikke mindst de arktiske områder er følsomme over for klimaforandringer. Forskningsrådet for Natur og Univers har derfor bevilget **777.036 kr.** til et projekt, som skal give os ny viden om, hvad der sker med dyre- og plantelivet i søerne i de allernordligste egne, når klimaet forandrer sig.

Projektet, der har titlen "Biologiske samspil og biodiversitet i søer i Nordøstgrønland i relation til landskab og klimatiske forhold gennem årtusinder", kommer til at foregå omkring 82 grader nord – dvs. mere end 4 breddegrader nord for Qaanaaq (Thule)! Her vil seks forskere undersøge dyr og planter i 30-40 søer og damme. Derudover vil de tage prøver af søernes bund, hvor der ligger lag på lag af materiale, som er aflejret i løbet af de sidste 10.000 år. Dette kan fortælle forskerne, hvordan livet i søerne har udfoldet sig under meget forskellige klimaforhold.

Forskningsstyrelsen

Projektet er et vigtigt bidrag til at forstå sammenhængen mellem økosystemerne og klimaet i de allernordligste og udforskede egne. Samtidig er resultaterne et væsentligt bidrag til det Internationale Polarår. Fra 2007 vil projektgruppen nemlig sætte resultaterne ind en større sammenhæng i samarbejde med canadiske forskere, som er ved at lave lignende undersøgelser i Alaska.

Yderligere oplysninger om projektet: Lektor, afdelingsleder, ph.d. Kirsten Christoffersen, telefon: 35 32 19 36, e-mail: kchristoffersen@bi.ku.dk

3. Ny viden om dannelsen af have

For 50-70 millioner år siden rev det grønlandske kontinent sig løs fra det amerikanske og det eurasiatiske kontinent. Det skete under ekstremt voldsomme vulkanudbrud, hvor millioner af kubikmeter glødende stenmasse flød op til overfladen i Nord-, Øst- og Vestgrønland. Alene ét af udbruddene sendte så meget lava op, at det havde været nok til at skabe et 25 meter tykt lag over hele Danmark.

Den tunge stenmasse tyngede jordskorpen ned, hvorved de omgivende have blev dannet. Var udviklingen fortsat, var hele Nordgrønland blevet til havområde. Vulkanudbruddene stoppede imidlertid. Kun utallige sprækker i Nordgrønlands bjerge – fyldt med den tunge, nu størknede stenmasse – vidner om, at Nordgrønlands skæbne kunne være blevet helt anderledes.

Forskningsrådet for Natur og Univers har bevilget **985.624 kr.** til et projekt, der skal undersøge de geologiske processer, som foregik i Nordøstgrønland på den tid. Forskerne vil tage prøver af de vulkanske stenmaterialer og måle materialernes alder og sammensætning. Det vil give ny viden om, hvorfor kontinenter sprækker op, hvordan havområder dannes, og hvad der sker ved meget voldsom vulkansk aktivitet. Så voldsomme geologiske aktiviteter har man ikke set i nyere tid, men de kan formentlig opstå igen – med høj risiko for at føre til globale klimaændringer! Der er derfor stor international interesse for disse spørgsmål. Desuden kan projektet måske afsløre områder med vigtige råstoffer, som kan indvindes.

Yderligere oplysninger om projektet, der har titlen "North Greenland Large Igneous Province: Chronology and Petrology of Kap Washington Volcanics and Peary Land Giant Dyke Swarm": Lektor, lic.scient. Paul Martin Holm, Københavns Universitet, telefon: 35 32 24 26, e-mail: paulmh@geol.ku.dk

Forskningsstyrelsen

FNU gav yderligere 8 bevillinger under initiativet: Forskning i Nord

- Seniorforsker Preben Clausen, Danmarks Miljøundersøgelser, har fået bevilget 589.872 kr. til projektet: The Denmark-Kilen 2006 Brent Goose Expedition.
- Professor Lars Stemmerik, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse, har fået bevilget 349.511 kr. til projektet: Sen-Karbon sedimentologi, stratigrafi og palæoklima i det nordatlantiske område – integrerede feltstudier og invers stratigrafisk modellering.
- Seniorforsker Jonathan Ralph Ineson, Danmarks og Grønlands Geologiske Undersøgelse, har fået bevilget 774.284 kr. til projektet: The upper Proterozoic – Lower Cambrian of eastern North Greenland: a record of the early evolution of the Franklian and Lapetus continental margins.
- Professor David A.T. Harper, Geologisk Museum, Statens Naturhistoriske Museum, har fået bevilget 847.144 kr. til projektet: Rapid transition from Greenhouse climates 440 million years ago: New investigations of the palaeotropics in Early Palaeozoic North Greenland.
- Professor Dorthe Dahl-Jensen, Niels Bohr Institutet, Københavns Universitet,

har fået bevilget 773.312 kr. til projektet: A 540 m ice core through the Flade Isblink ice cap to study the relation between climate change and evolution of the ice caps and sea ice in the NE corner of Greenland.

- Lektor Svend Funder, Geologisk Museum, Statens Naturhistoriske Museum, har fået bevilget 1.945.449 kr. til projektet LongTerm.
- Lektor Søren Bom Nielsen, Aarhus Universitet, har fået bevilget 1.242.000 kr. til projektet: Post-Carboniferous erosion of the NE Greenland Caledonides.
- Direktør Hanne K. Petersen, Dansk Polarcenter, har fået bevilget 882.200 kr. til projektet: Logistikplatform i NØ Grønland.

Den samlede liste over FNU's bevillinger ved efterårsuddelingen 2005 kan ses på Forskningsstyrelsens hjemmeside: www.forsk.dk/FNU/nyt

Visionære områder – et nyt DFF initiativ

Det Frie Forskningsråds bestyrelse (DFF) søsatte i foråret 2005 et nyt initiativ – *Visionære områder*. FNU's *initiativ: Forskning i Nord* er et af de otte områder, der i 2005 har fået støtte under DFF's nye initiativ. De otte *Visionære områder*, som DFF's bestyrelse har støttet i 2005, kan ses på: www.forsk.dk/DFF/nyt

Forskningsstyrelsen

"DFF's nye initiativ skal være med til at sikre, at vi i det forskningsrådgivende system bliver endnu bedre til tidligt at opdage og støtte vigtige nybrud i den grundlagsskabende forskning," forklarer DFF's bestyrelsesformand, Nina Smith.

Som DFF's øvrige midler udmøntes initiativet af de faglige forskningsråd. De 100 mio. kr., som bestyrelsen afsatte til *Visionære områder* i 2005, blev udmøntet ved forskningsrådenes efterårsuddeling og indgik i den almindelige konkurrence om rådernes midler.

Forskningsprojekter, virkemidler eller platforme

I februar 2005 indkaldte bestyrelsen forslag til *Visionære områder* fra de fem faglige forskningsråd. Der kom mange spændende – meget forskelligartede – forslag. De otte områder, som bestyrelsen valgte at støtte i 2005 under overskriften *Visionære områder*, var da også langt fra skåret over samme læst.

DFF's *Visionære områder* kan både være et spirende og perspektivrigt forskningsprojekt, der har behov for et økonomisk løft, et virkemiddel eller et område, hvor man i Danmark vil kunne etablere en international forskningsplatform.